

С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Даниела Венциславова Георгиева
Международно висше бизнес училище - Ботевград
Професионално направление: 3.8. „Икономика“ (счетоводство)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. "Икономика", докторска програма "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност в нефинансовия сектор)" в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Иван Димитров Гудев*
Тема на дисертационния труд: *Теоретико-методологически и практически аспекти на прилагането на креативно счетоводство във финансовите отчети*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1646/23.06.2023 г. на Зам. -ректора по НИД и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Докторантът е бил зачислен съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 556/16.03.2017 г. към катедра „Счетоводство и анализ“, при Финансово-счетоводен факултет на УНСС в докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност в нефинансовия сектор)“. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 20.02.2017 г. – 30.06.2023 г. Докторантът е отчислен с право на защита със Заповед на Ректора на УНСС № 1665/27.06.2023 г.

Иван Димитров Гудев е завършил ОКС Бакалавър, специалност “Счетоводство“ през 2012 г. в УНСС и ОКС Магистър, специалност “Европейски бизнес и финанси“ през 2014 г. в Университета Нотингам Трент, Великобритания. От 2012 г. до сега докторантът заема позиции

като счетоводител в „Си Ай Джи България ООД“, „Каргил България ЕООД“ и „Технементалс Технолоджис (България) ЕАД“; финансов анализатор в „Ай Би Ем България ЕООД“; старши счетоводител в „Агенция за събиране на вземания ЕАД“ и „Кортек България ЕООД“, като в последното предприятие докторантът текущо заема позицията Заместник главен счетоводител. Професионалният опит и кариерно развитие на докторанта имат пряко отношение към разгледаната в дисертационния труд проблематика и са показателни за фокусиране на творческата биография на Иван Гудев в сферата на счетоводството.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Избраната от Иван Гудев тема е дисертабилна, като позволява да се открият съществени проблеми от въздействието на креативното счетоводство върху вярното и честно представяне на информацията във финансовите отчети на предприятията. Създаването на информационна асиметрия, базирана на „желанието за манипулиране на финансовите отчети“, чрез използването на предложени в счетоводните стандарти методи и подходи е проблематика, която не е задълбочено изследвана в контекста на българската икономическа реалност. Авторът обосновава актуалността на изследването си с непрекъснато нарастващите потребности от качествени и надеждни данни във финансовите отчети, което е предпоставка счетоводителите, под натиска на ръководството на предприятията, да прилагат техники и похвати на „креативно счетоводство“. Подобни подходи не противоречат на законодателната рамка, но са предпоставка за бъдещи измами и нарушения. В този контекст настоящото дисертационно изследване притежава потенциал да подпомогне развитието на проблематиката като предложи адекватна методологическа рамка и валидирани хипотези.

Дисертационният труд обхваща обем от 228 стандартни страници, разпределени както следва: увод (6 страници); основен текст, систематизиран в три глави (179 страници); заключение (5 страници); списък на използваната литература (16 страници), списък с фигури, графики и таблици (5 страници) и приложения от общо 12 страници. Съдържанието на дисертационния труд е илюстрирано посредством 35 бр. таблици, 8 бр. графики и 2 бр. фигури. Библиографската справка съдържа 138 източника, от които 24 научни заглавия на кирилица и 114 на латиница. Литературните източници са уместно използвани от автора в текста и са свързани с изследвания научен проблем. *В структурно отношение считам, че разработката е логически издържана.* Отчитайки

многоаспектното отражение на проблематиката върху счетоводството е възможно оптимизиране на част от представената в текста информация.

В увода Иван Гудев сполучливо обосновава значимостта на избраната тема и ясно дефинира целта, изследователските задачи, предмета, обекта, също така и ограничителните условия в дисертационния труд. Основната теза, застъпена в разработката е, че „голяма част от мениджърите в България прилагат креативни счетоводни техники с цел постигане на лични и корпоративни цели, което може да се преодолее чрез преразглеждане на счетоводно-правната регламентация“. От основната теза са изведени за валидиране три работни хипотези. Би могло обаче по-прецизно да се дефинира първата работна хипотеза на докторанта. Използваните научноизследователски методи и подходи позволяват провеждането на задълбочено научно изследване по избраната проблематика, както и достоверно аргументиране на поставените от докторанта теза и хипотези.

Стильт на разработката и използваната терминология са на необходимото научно ниво, като докторантът показва способност за аргументирана научна защита на своите виждания. С конкретни препратки са указани източниците, които Иван Гудев е използвал. В представения дисертационен труд не е открито наличие на плагиатство и представяне на чужд труд за свой, като въз основа на изложеното считам, че в структурно отношение *представената разработка отговаря на изискванията за дисертационен труд.*

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава от дисертационния труд е с наименование „Концептуални основи на креативното счетоводство“ и е посветена на въпроса за основните концепции и предпоставки за появата и развитието на „креативното счетоводство“ в световен план. Акцент на теоретичния обзор е поставен върху ясното разграничение на „креативното счетоводство“ от „управлението на печалбите“, криминалните деяния и счетоводните измами. Очертани са основните мотиви за прилагане на „креативно счетоводство“, като е направен и анализ на парадокса между етичните принципи, които трябва да спазват професионалните счетоводители и отношението им към креативното счетоводство в зависимост от интересите на ръководството. Анализирани са и текущо приложими модели за „откриване“ на креативни счетоводни практики. Изведен е теоретично обоснован извод, че „Основните предпоставки за появата на креативното счетоводство са гъвкавост в счетоводните правила, липса на правила/регулации и използване на правото на

преценка“. Направеният задълбочен анализ в първата глава от дисертационния труд е в съответствие с първите две изследователски задачи, поставени от докторанта в увода, като същевременно е основа за надграждане на научното проучване във втора и трета глава.

Втората глава на дисертационния труд е с наименование „Теоретико-методологически аспекти на прилагането на креативно счетоводство“. Тя е фокусирана върху по-задълбочен анализ на определени позиции във финансовите отчети на предприятията и механизмът им за влияние върху финансовия резултат от гледна точка на креативното счетоводство. Очертани са конкретни стандарти (международни и национални такива), в които авторът открива слабости, създаващи предпоставки за прилагането на „креативни“ счетоводни подходи. Изведени са световни счетоводни примери, на основата на които авторът защитава идеята за линейна зависимост между креативното счетоводство и счетоводните измами. Обосновано е защитена идеята, че прилагането на МСС/МСФО ограничава „креативните“ счетоводни практики. Направените във втора глава на разработката анализи и съждения съответстват на поставените от докторанта трета и четвърта изследователски задачи.

Трета глава с наименование „Емпиричен анализ, изводи и препоръки за усъвършенстване на НСС и МСС/МСФО“ представя данни от авторово анкетно проучване относно склонността на счетоводителите и мениджърите в Р България да възприемат и прилагат креативни счетоводни практики в дейността си. Направените в трета глава на дисертацията практико-приложни анализи са в унисон с пета и шеста изследователски задачи, като същевременно доказват авторовата хипотеза.

В заключение считам, че Иван Гудев може ясно да очертае и научно аргументира своите виждания по разглеждания проблем, като предлага методически решения и обосновани предложения. В този контекст представеният дисертационен труд притежава убедителни доказателства за научно-приложни резултати.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Обстойният прочит на представения дисертационен труд ми дава основание да *приема изведените от автора приноси като същите могат да се обобщят по следния начин:*

- На основата на задълбочен анализ на теоретичните постановки за появата, мотивите и прилагането на „креативни“ счетоводни

практики е обогатена и надградена понятийната теория в областта, като обосновано е защитена причинно-следствената връзка между „креативни счетоводни практики“ и последващи „счетоводни измами“.

- Очертани са счетоводни регулаторни и методологични проблеми, съществуващи при признаването и отчитането на конкретни обекти на счетоводството, като ясно са открити слабости в приложимите счетоводни стандарти, позволяващи проявлението на креативни счетоводни практики.
- Успешно са систематизирани основните мениджърски мотиви, които са предпоставка за прилагането на „креативно“ счетоводство, както и са очертани приложими модели за откриване на практики по „управление на печалбите“, считано от автора като елемент от „креативното“ счетоводство.
- Изведени на основата на теоретичния и емпиричен авторов анализ са конкретни препоръки за усъвършенстване на счетоводните стандарти с цел ограничаване проявлението на „креативни“ счетоводни практики.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Иван Димитров Гудев е представил 3 (три) научни публикации, от които 1 (една) разработка в списание, което е индексирано и реферирано в световните бази и 2 (два) доклада приети за печат (удостоверено със служебни бележки). *Представените от докторанта научни публикации са свързани с темата и съдържанието на дисертационния труд, и отговарят на необходимия брой публикации.*

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 49 страници, вкл. титулна страница, публикации по темата и основен текст. *Той отговаря на изискванията, като вярно и достоверно представя обхвата, съдържанието и резултатите от научното изследване.* Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Смятам, че дисертационният труд е формиран целесъобразно в структурно отношение, като показва персоналният подход на докторанта по проблема. По представения дисертационен труд *нямат критични бележки.* Бих искала обаче да отправя към автора следните допълнителни теми за размисъл, дискусия и препоръки, които по никакъв начин не

намаляват значението на вече изтъкнатите приноси и предимства на разработката:

1) Възможностите за използване на теоретичните и научно-приложни приноси на дисертационното изследване от практики, студенти и представители на академичните среди са много широки. Поради това препоръчвам на докторанта да помисли за по-нататъчното им разпространение на форуми, конференции, семинари, както и да публикува своя дисертационен труд в книга.

2) Препоръчвам на Иван Гудев да продължи изследванията си с цел последващо развитие и надграждане на теоретико-приложните ефекти от прилагането на „креативното“ счетоводство върху достоверността на финансовите отчети и възможностите за проактивни действия в областта.

3) В т. 7 от първа глава на дисертацията авторът извежда и анализира модели за откриване на „креативни“ счетоводни практики. Препоръчвам в бъдещите изследвания на Иван Гудев да се анализира тяхната полезност и реална практическа ефективност чрез апробирането им на национално равнище.

4) В емпиричната част на своя дисертационен труд (глава трета) авторът представя данни от проведено анкетно проучване със събрана информация от 124 респондента. Извадката включва както представители на мениджмънта, така и счетоводители, одитори, финансови контролори от различни икономически сектори и различни по големина предприятия. Интересно би било ако в бъдеще авторът анализира дали между посочените техники за „креативно счетоводство“, мотивите за прилагането им и социално-демографските характеристики на респондентите съществуват статистически зависимости и какви са те?

Направените препоръки са в съответствие с общата положителна оценка на разработката.

Поради факта, че проблематиката е изключително интересна и актуална бих искала да поставя следния въпрос на Иван Гудев: В дисертационния труд авторът анализира различни „креативни“ счетоводни практики, като част от тях са по същество свързани с промяна в счетоводната приблизителна оценка (пр. Промяна в полезния живот на амортизируем актив - с. 124 от разработката), а други – с промяна в счетоводната политика (пр. Промяна в метода за изписване на материалните запаси – с. 89 от дисертацията). Според Вас промени, които водят до промяна в счетоводната политика на предприятието и свързаните с това корекции с обратна сила във финансовите отчети (според изискванията на СС8/МСС8) не се ли възприемат като „по-трудоемки“ от счетоводителите

с което те да се откажат да прилагат подобни подходи за „креативно“ счетоводство?

8. Заключение

Дисертационният труд „*Теоретико-методологически и практически аспекти на прилагането на креативно счетоводство във финансовите отчети*“ съдържа научни и научно-приложни приноси и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и на вътрешните правила на УНСС. Поставената в дисертацията цел е постигната. Посочените приносни моменти не само обогатяват съществуващите знания, но са в състояние да подпомогнат и практиката в изследваната област. На тази основа *подкрепям* присъждането на образователна и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. "Икономика", научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност в нефинансовия сектор)" на Иван Димитров Гудев.

Съобразно изискванията на ЗРАСРБ настоящото становище завършва с положителна оценка на дисертационния труд.

26.07.2023 г.
Гр. София

Доц. д-р Даниела В. Георгиева

Подпис: